

Csiky Kálmán.

Csiky Kálmán egyike a székelységből a magyar alföldre szakadt családok ivadékainak. (Tudvalevő, hogy ilyen nagyon sok van Magyarországon). Családja törzsökös család Háromszék legnagyobb községében: Alsó-Csernátonban, s innen is írja magát. Apja jött ki, mint gazdatiszt, Heves- és Külső-Szolnokmegyébe, s ott Kenderes községben született Kálmán 1843-ban. Anyai nagyapja Debreczeni Pap István pap volt ott, egyházának egyik jeles és köztiszteletben álló férfia. Gimnásiumba 9 éves korában Kisujszállásra vitték, majd az eperjesi kitünő hirű iskolába,

s azután Debreczenbe. Ugyancsak ez utóbbi város főiskolájában végezte, részben egymás mellett, a theologiai és jogi tanfolyamot öt éven át; azután pedig még félétet töltött a berlini és másik félétet a heidelbergi egyetemen, nagy szorgalommal hallgatván ott 1865- és 1866-ban bölcsészeti, politikai és jogi tudományokat, egyebek közt Rudorff, Gneist, Bluntschly, Mittermayer tanároktól. A szünidők alatt beutazta Németországon kívül Hollandiát, Franciaországot, Svájcot; később járt az aldunai tartományokban, Törökországban, Konstantinápolyban is. Utazásaiból cikkeket irt egyes hirlapokba (Törökországból a »P. Napló«-ba.)

Külföldi egyetemekről visszatérván, 3 évig mint nevelő működött néhai gróf Teleki Sándor két fia mellett Gyömrön, s végezte a negyedik jogi évet a budapesti egyetemen. Nevelősége után a »P. Napló«-nak lett belmunkatársa, s mint ilyen, az 1870-iki francia háború kitörésekor haditudósítóképen, a »P. Napló«-tól küldetve, a harc színeléire utazott, s a német hadsereggel ment Lotharingiában Forbachig, majd a Metz körüli nagy csaták után Strassburg alá, s a Kehl közelében működő ágyutelep mellett nézte Strassburg ostromát, melyről

Csiky Kálmán.

szóló leveleit a »P. Napló«-n kívül sok más lap közölte. Szeptember közepén onnan visszatért.

Ugyancsak az 1870-ik év őszén a budapesti ref. gimnáziumba hívták meg tanáruul. Már mint ilyen avattatott föl a budapesti egyetemen a jog- és államtudományok tudorává; majd ugyancsak ott magántanári vizsgát tevén, nyolcz év óta a magyar magánjognak magántanára.

1881-ben azon megyének székvárosa, melyből családja származik, S.-Szt.-György egyhangulag képviselőjéül választotta. Mint képviselőnek a véderőtörvény revisiója és a boszniai kérdésben tartott beszédei voltak azok, melyekkel a házban és a házban kívül igen nagy hatást és feltűnést keltett. A második ülészakban mint a véderő-bizottság előadója is fungált. A középiskolai törvényjavaslat tárgyalásakor, szintén tevékeny részt vett három nagyobb beszéddel, u. m. az általános vitánál, a görög nyelv mellett és a felekezeti tanárok nyugdíja ügyében; és öt módosítási előterjesztéssel, melyeket a ház elfogadott.

Irodalmi működését a debreczeni önképző-kör »Koszoru« című kiadványában kezdte meg. Ugyancsak ott három ízben nyert tudományos értekezésekkel alapítványi pályadíjat. Mint hirlapíró is működött több éveken át. Igen számos politikai és tárczacikk jelent meg tollából a Pesti Napló és Nemzeti Hirlap hasábjain, mely lapoknak vezércikkírója volt; továbbá a Korunk, Vasárnapi Ujság, Ellenőr, Pesti Hirlap, Nemzet és a Székely Nemzet című lapokba is dolgozott. (A Korunkban a külföldi rovat vezetője volt.) Tanügyi, könyvbiráló és irodalomtörténeti cikkek, életrajzok és értekezések jelentek meg tőle több folyóiratban, különösen a Budapesti Szemlében. A »Kemény Zsigmond-társaság« 1877-ben rendes tagjául választotta, és itt »A trubadurok kora« cz. értekezéssel foglalta el székét. Sokat buzgólkodott szóval és írásban a magyar ifjuság katonai nevelése ügyében, melynek nemzetünk jövőjére nézve kiváló fontosságát hirdette.

Önálló kötetekben jelentek meg tőle a következő fordítások: 1. »Atala« regény, Chateaubriand után fordítva; 2. Boissier: »Cicero és barátai« s 3. Thierry: »A római birodalom képe« — mindkét classikus szépségű mű az Akadémia kiadványában. Különösen Thierry munkáját oly szép, élvezhető magyarsággal fordította, hogy e nemben ritkítja párját a magyar irodalomban. Továbbá: 4. »Magyar alkotmánytan« tanítók és tanítóképezdek számára, melynek második kiadása most van sajtó alatt és 5. »A hazai alkotmány és jogismeret alapvonalai« polgári iskolák részére.

Mint ezekből is látszik, Csiky egyike a legképzettebb s legtevékenyebb fiatal képviselőknék. Beszédei közül főleg azok, melyeket a középiskolai törvényjavaslat fölötti általános vitában s a görög nyelv mellett tartott, oly tudományos készütségről tesznek bizonyosságot, hogy azokkal bármely nyugot-európai parlamentben is becsületet vallott volna.